

การสืบค้นสารสนเทศในยุค โลกาภิวัตน์

วัลลภา จันทรดี

1. บทนำ

ห้องสมุดเป็นแหล่งสะสมวิทยาการที่บันทึกอยู่ในสื่อรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่หนังสือ วารสาร ใตทัศน์ทัศนวัสดุ ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์แบบออนไลน์และซีดีรอม ห้องสมุดจึงสามารถให้บริการได้อย่างกว้างขวาง และบริการที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในขณะนี้คือ การบริการค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลแบบออนไลน์และซีดีรอม ซึ่งเป็นบริการค้นข้อมูลที่สะดวก รวดเร็วสามารถให้บริการแก่ผู้ใช้ได้ครั้งละหลายคน ห้องสมุดทั้งภาครัฐและเอกชนจึงพยายามจัดบริการค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลแบบออนไลน์และฐานข้อมูลซีดีรอม บางแห่งให้บริการซีดีรอมแบบข่ายงาน (CD-ROM Network) เพื่อตอบสนองความต้องการผู้ใช้ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

2. การค้นข้อมูลในห้องอิเล็กทรอนิกส์

2.1 การค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลแบบออนไลน์ เป็นการค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศ ฐานข้อมูลออนไลน์ของไทย เช่น ฐานข้อมูลห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฐานข้อมูลของศูนย์บริการสนเทศทางเทคโนโลยี (TIAC) เป็นต้น ฐานข้อมูลออนไลน์จากต่างประเทศ เช่น DIALOG BRS ORBIT เป็นต้น โดยใช้เทคโนโลยีโทรคมนาคมกับระบบข่ายงานการสื่อสาร ซึ่งผู้ใช้บริการค้นข้อมูลต้องเสียค่าใช้จ่าย คือ ค่าบริการค้นข้อมูลจากแต่ละฐานข้อมูลซึ่งมีราคาแตกต่างกัน ค่าโทรศัพท์ทางไกล (ในกรณีค้นข้อมูลจากต่างประเทศ)

ลักษณะข้อมูลจะครอบคลุมทุกสาขาวิชาจากสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ จำนวนมาก ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลทางบรรณานุกรมและสาระสังเขป และอาจมีข้อมูลในลักษณะตัวเลข สถิติ และเอกสารฉบับเต็ม(Full-Text) พร้อมรูปภาพ ตาราง และแผนภูมิต่างๆ

2.2 การค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลซีดริอม เป็นการค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลสำเร็จรูป ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาจนเป็นสื่อผสม บันทึกข้อมูลได้ทั้งตัวอักษร ตัวเลข ข้อความ ภาพ สัญลักษณ์และเสียง ใช้งานร่วมกับสื่อออปติคอลดิสก์ประเภทอื่นและนำไปใช้ร่วมกับระบบค้นข้อมูลแบบข่ายงานและออนไลน์ผ่านระบบการสื่อสารโทรคมนาคมได้ ข้อมูลที่บันทึกบนซีดริอม จึงมีมากทั้งข้อมูลของบทความวารสาร หนังสือ รายงานการประชุม/สัมมนา รายงานการวิจัย รายงานการปฏิบัติงาน แผนที่ ฯลฯ ข้อมูลที่ได้จากซีดริอม คือ บรรณานุกรมและสาระสังเขป รวมทั้งเอกสารฉบับเต็ม

2.3 การค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม (Full-Text) มีทั้งแบบออนไลน์และซีดริอมหมายถึง ฐานข้อมูลที่มีข้อมูลฉบับเต็มเหมือนต้นฉบับของเอกสารพร้อมรูปภาพ ตารางและแผนภูมิ จะเห็นได้ว่า บริการค้นข้อมูลของห้องสมุดมิได้จำกัดเฉพาะบริการเอกสารที่มีในห้องสมุดเท่านั้น แต่รวมถึงเอกสารที่มีอยู่ที่อื่นๆ โดยห้องสมุดไม่จำเป็นต้องมีทรัพยากรทุกอย่างเป็นของตนเอง บริการเอกสารในปัจจุบันจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง นอกเหนือจากบริการยืมระหว่างห้องสมุดที่มีข้อตกลงร่วมมือระหว่างสถาบัน และสามารถทำได้รวดเร็วโดยส่งทางคอมพิวเตอร์ โทรสารและโทรศัพท์ การส่งข้อมูลก็สามารถส่งได้รวดเร็วทางโทรสารและทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้รับจึงได้ข้อมูลภายใน 2-3 ชั่วโมง แม้ว่าจะเป็นข้อมูลจากต่างประเทศก็ตาม

3. การเลือกใช้บริการ

จากทัศนะของผู้มีประสบการณ์โดยตรงกับการผลิต การใช้งานซีดริอมและออนไลน์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารห้องสมุด ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการทั้งจากซีดริอมและออนไลน์ พบว่าการค้นข้อมูลจากซีดริอมเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการข้อมูลเฉพาะสาขาวิชา ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่ทันสมัยมากนัก ทราบระยะเวลาที่แน่นอนของเรื่องที่ศึกษาโดยค้นจากฐานข้อมูลเพียงหนึ่งหรือสองแหล่ง เพราะการค้นข้อมูลซีดริอมมีข้อจำกัดอย่างหนึ่งที่ซอฟต์แวร์ของฐานข้อมูลหนึ่ง ไม่สามารถใช้กับฐานข้อมูลอื่นได้ หากฐานข้อมูลมีขนาดใหญ่ต้องใช้แผ่นดิสก์จำนวนมากบันทึกข้อมูล การสืบค้นจะทำได้ยากมาก หากไม่ทราบระยะเวลาที่แน่นอนของเรื่องที่ศึกษา นอกจากนี้วิธีการค้นข้อมูลจากซีดริอมไม่ต้องใช้กลวิธีในการค้นลึกซึ่งเหมือนการค้นข้อมูลแบบออนไลน์จึงสะดวกแก่ผู้ใช้ส่วนมากที่ไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ และเหมาะสำหรับผู้ที่ไม่สามารถรับภาระอัตราค่าบริการที่รวมค่าสื่อสารทางไกล

หากผู้ใช้ต้องการค้นข้อมูลที่ทันสมัยจากหลายสาขาวิชาในเวลาอันรวดเร็ว และสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายซึ่งรวมค่าสื่อสารทางไกล การค้นข้อมูลแบบออนไลน์จะเหมาะสมกว่า เพราะการค้นข้อมูลแบบออนไลน์ใช้ซอฟต์แวร์เดียวกันก็สามารถเข้าสู่ฐานข้อมูลทั้งหมดที่มีให้บริการ

4. บทสรุป

ก่อนที่จะตัดสินใจค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลซีดริอมหรือฐานข้อมูลออนไลน์ ผู้ต้องการค้นข้อมูลต้องสำรวจ แยกแยะความต้องการให้ชัดเจนก่อนว่า ต้องการข้อมูลอะไร (เนื้อหาสาระ) ประเภทไหน(บรรณานุกรม/บรรณานุกรมและสาระสังเขป/เอกสารฉบับเต็ม) ค่าใช้จ่ายในการค้นข้อมูลและระยะเวลาในการรับบริการมีมากน้อยเพียงใด หลังจากนั้นจึงตัดสินใจว่าจะเลือกค้นข้อมูลจากซีดริอมหรือแบบออนไลน์ ไหนจะคุ้มค่ากว่ากัน

เอกสารอ้างอิง

- นพพร เพียรพิกุล. 2536. “บริการแบบครบวงจร” ข้าราชการวิชาการสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 4,7 (กรกฎาคม), 1-2.
- ประดิษฐา ศิริพันธ์. 2537. “การบริการสารสนเทศ.” ใน เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานห้องสมุด, หน้า 77-81. ยุพดี ต่อนุณย์สุกชัย และพิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- เปี่ยมสุข หุ่นกาวี. 2534. “ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการซีดีรอมในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.” วิทยานพนธ์อักษรศาสตร์ มหบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลานนา ทวีเศรษฐ. 2531. “ระหว่าง CD-ROM กับ ONLINE แนวคิดและคู่มือประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร.” วารสารวิทยบริการ 10,1 (เมษายน) , 9-34.

ฐานข้อมูลซีดีรอมสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ที่มีให้บริการในห้องสมุด

ฐานข้อมูล	สาขาวิชา	ห้องสมุดที่ให้บริการ
1. ABI / INFORM ONDISC	ธุรกิจ การบริหารและการจัดการ	1. จพ. 2. จพ. (นิติศาสตร์) 3. มธ. (พาณิชยศาสตร์และการบัญชี) 4 .ม.หอการค้าไทย
2. Computer Library(Ziff Communication)		1. มม. (แพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล) 2. มอ.
3. Dissertation Abstracts OnDisc (DAO)	ทุกสาขาวิชาของวิทยานิพนธ์ระดับ ปริญญาโทและเอก	1. จพ. 2. มช. 3.มช. 4. มม. 5. มร. 6. มศว.ประสานมิตร 7. มสธ.
4. ERIC	การศึกษา	1. จพ. 2. มช. 3. มร. 4. มศว.ประสานมิตร 5. มสธ.
5. Facts on File New Digest CD-ROM	รวบรวมข่าวสำคัญจากหนังสือพิมพ์ ทั่วโลก	1. มร.
6. Government Publication OnDisc (GPO)		1. มช.
7. Index to Legal Periodical on CD-ROM	กฎหมาย	1. จพ. (นิติศาสตร์)
8. Library and Information Science Abstract (LISA)	บรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง	1. มร. 2. หอสมุดแห่งชาติ
9.New Grolier Electronic Encyclopedia	สารนิเทศทั่วไปทั่วโลก เน้นประเทศ สหรัฐอเมริกา	1. มร.

ฐานข้อมูลซีดีรอมสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ที่มีให้บริการในห้องสมุด

ฐานข้อมูล	สาขาวิชา	ห้องสมุดที่ให้บริการ
10. National Technical Information Service (NTIS)	งานวิจัยทุกสาขาวิชา	1. จฟ. 2. มสธ.
11. PAIS on CD-ROM	สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์และ รัฐประศาสนศาสตร์	1. มร.
12. Periodical Abstracts onDisc	ทุกสาขาวิชาจาก TIMES NEWSWEEK	1. มร.
13. Popline		1. มม. (สถาบันประชากรศาสตร์) 2. ยูเนสโก
14. PsycLIT	จิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์	1. จฟ.
15. Social Science · Citation Index (SSCI)	สังคมศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง	1. จฟ. 2. มสธ. 3. ม. หอการค้าไทย
16. SOCIO File	สังคมวิทยา	1. มช.
17. WilsonDISC (Readers' Guide to Periodical Literature)	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	